

บทที่ 12

การป้องกันระบบไฟฟ้าและการจัดลำดับ การทำงานของบริษัทป้องกัน

1

12.1 บทนำ

ระบบการจ่ายกำลังไฟฟ้ามีหน้าที่

- จ่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับโหลดไฟฟ้าอย่างเพียงพอและเชื่อถือได้
- ระบบไฟฟ้าบ่อยครั้งจะมีความผิดปกติ (Fault) เกิดขึ้น
- จึงจำเป็นต้องมี ระบบป้องกันไฟฟ้า เพื่อตัดส่วนของวงจรไฟฟ้าที่เกิดความผิดปกติออกจากระบบไฟฟ้าที่เหลือสามารถจ่ายกำลังไฟฟ้าต่อไปได้

2

ระบบป้องกัน

- ระบบป้องกันจะมี
    บริภัณฑ์ป้องกัน (Protective Devices)
    ต่ออนุกรมกันอยู่หลายชุด ระบบป้องกันเหล่านี้จะ
    ต้องทำงานประสานกัน (**Coordinate**) อย่างดี
    เพื่อให้ระบบป้องกันสามารถทำงานได้
    อย่างมีประสิทธิภาพ

3

การทำงานประสานกัน (Coordination)

- เป็นการจัดและตั้งค่าบริภัณฑ์ป้องกันอย่างมีระบบ
    โดยอาศัยการจัดกราฟสมบัติของเวลากับกระแส
    ของบริภัณฑ์ป้องกันอย่างเหมาะสม

4

12.2 การแบ่งระบบป้องกันไฟฟ้าแรงดันต่ำ

แบ่งการตัดวงจรของบริภัณฑ์ป้องกันได้ 3 ประเภท คือ

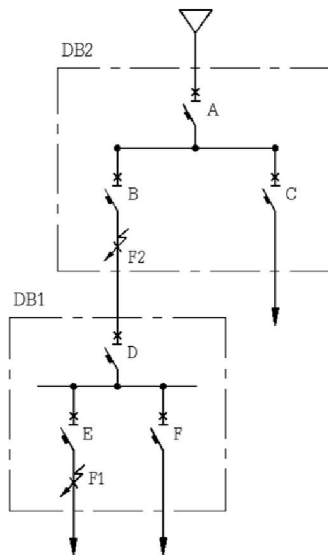
1. **Fully Rated Protective System**
2. **Selective Protective System**
3. **Cascade Protective System**
or Back up Protective System

5

12.2.1 Fully Rated Protective System

- CB ทุกตัวจะ ต้องมีพิกัด
การตัดกระแสลัดวงจร (Interrupting Capacity)
เพียงพอสำหรับกระแสลัดวงจรสูงสุดที่มีได้
(Maximum Available Fault Current) ณ จุดติดตั้ง
- CB ตาม มาตรฐาน IEC 60947-2
กระแสที่ใช้ คือ
 I_{cu} (Ultimate Short Circuit Breaking Current)

6

รูปที่ 12.1 ตัวอย่าง Single-Line Diagram ของระบบไฟฟ้าอย่างง่าย

7

สมมติว่า

- กระแสลัดวงจร (Short Circuit Current)
ที่ตำแหน่ง F2 ใน DB2 = 30 kA
- กระแสลัดวงจร (Short Circuit Current)
ที่ตำแหน่ง F1 ใน DB1 = 10 kA
- เมื่อพิจารณาค่ากระแสลัดวงจร
ที่ตำแหน่ง F1 และ F2 แล้ว จะได้ว่า
CBs A , B , C ต้องมี I_{cu} ไม่ต่ำกว่า 30 kA
CBs D , E , F ต้องมี I_{cu} ไม่ต่ำกว่า 10 kA

8

12.2.2 Selective Protective System

- CB ทุกตัวจะต้องมี I_{cu} เพียงพอสำหรับ
กระแสลัดวงจรสูงสุดที่มีได้
(Maximum Available Fault Current) ณ จุดติดตั้ง
- เส้นโค้งลักษณะการตัดวงจร
(Tripping Characteristic Curve) ของ CB ทุกตัวจะ
ต้องเลือกโดย ไม่ให้มีการวางซ้อนทับกัน (Overlap)

9

Selective Protective System (ต่อ)

- CB ที่อยู่ตรงสายล่างของวงจร
(Downstream Circuit Breaker) จะ ตัดตัววงจร
ก่อน CB ที่อยู่ตรงสายบนของวงจร
(Upstream Circuit Breaker)

10

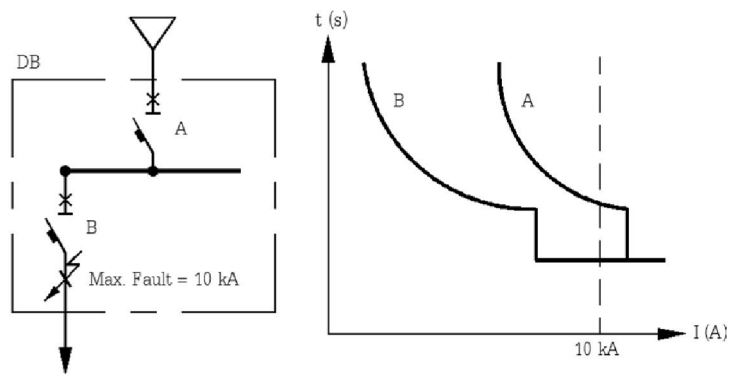
1. Fully Selective Protective System

จัดลำดับ (Selectivity) ในการตัดวงจรของบริภัณฑ์ป้องกัน

ถึงค่ากระแสลัดวงจรสูงสุดที่มีได้

(Maximum Available Fault Current) ณ จุดติดตั้ง

11

รูปที่ 12.2 ลักษณะของ Fully Selective Protective System

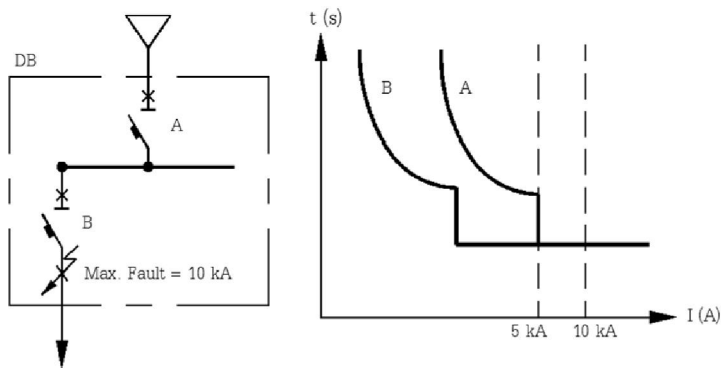
จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเกิดการลัดวงจรที่จุดใด ๆ CB (B)
จะต้องตัดวงจรก่อน CB (A) เสมอ

12

2. Partially Selective Protective System

มีการจัดลำดับ (Selectivity) ใน
การตัดวงจรของอุปกรณ์ที่ป้องกัน
ไม่ตลอดทุกค่า กระแสลัดวงจร
ที่มีได้ ณ จุดติดตั้ง

13

รูปที่ 12.3 ลักษณะของ Partially Selective Protective System

จากกราฟลักษณะสมบัติจะเห็นได้ว่าระบบนี้จะมีการ
จัดลำดับ (Selectivity) ถึงแค่ 5 kA เท่านั้น
ถ้ามีกระแสลัดวงจรที่สูงกว่านี้เซอร์กิตเบรกเกอร์ A
อาจตัดวงจรก่อนเซอร์กิตเบรกเกอร์ B ก็ได้

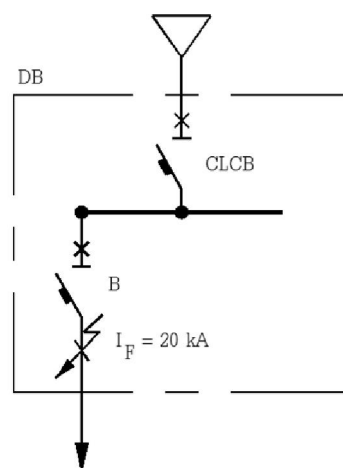
14

12.2.3 Cascade Protective System

or Back up Protective System

- เซอร์กิตเบรกเกอร์ประธาน (Main Circuit Breaker)
เท่านั้นที่มีฟังก์ชันการตัดกระแสลัดวงจรเพียงพอ
- เซอร์กิตเบรกเกอร์ที่ใกล้จุดผิดปกติ
ไม่จำเป็นที่จะต้องมียกฟังก์ชันการตัดกระแสลัดวงจรเพียงพอ
- เซอร์กิตเบรกเกอร์ประธานช่วยในกรณีที่
เกิดกระแสลัดวงจรที่มีค่าสูง ๆ
ต้องเป็น **Current Limiting Circuit Breaker**

15

รูปที่ 12.4 ตัวอย่างของ Single Line Diagram
ในกรณีของ Cascade Protective System

16

จากรูปที่ 12.4

ถ้าคำนวณกระแสลัดวงจรได้ 20 kA

CB B อาจมี IC 10 kA Main CB เป็น Current Limiting

CB มี IC 100 kA ตัดกระแสลัดวงจร

ภายใน 1 / 4 คาบเวลา (5 ms)

CB ที่อยู่ด้าน Downstream ยังไม่ทำงาน

การเลือกใช้บริภัณฑ์ป้องกันระบบนี้

บริษัทผู้ผลิตจะให้ตารางการทำงานรวมกัน

ของ Main CB และ CB ตัวอื่น ๆ

17

12.3 การทำงานประสานกัน (Coordination)

12.3.1 ความรู้เบื้องต้นในการทำ Coordination

การศึกษา Coordination จำเป็นต้องมี

ความรู้พื้นฐานดังต่อไปนี้

1. ระบบที่จะทำการ Coordination
2. ช่วงเวลาในการทำ Coordination
(Coordination Time Intervals)
3. ขอบเขตการป้องกันของบริภัณฑ์ไฟฟ้า
4. คุณสมบัติของบริภัณฑ์ป้องกัน

18

1. ระบบที่จะทำการ Coordination

- **Single-Line Diagram** ของระบบที่จะทำการ **Coordination**
- ชนิด และ/หรือ พิกัด รวมทั้งค่าอิมพีแดนซ์ของโหลดที่เกี่ยวข้อง และ บริภัณฑ์จ่ายกำลัง
- กระแสลัดวงจร ทั้งค่ากระแสลัดวงจรสูงสุด และต่ำสุดภายใต้ สภาวะการทำงาน (**Operating Condition**) ที่จุดต่าง ๆ ของระบบ

19

2. ช่วงเวลาการทำ Coordination ของบริภัณฑ์ป้องกัน

ช่วงเวลาในการทำ **Coordination** พิจารณาได้จาก

- ขนาดของกระแสผิดพลาด
- ความไวของบริภัณฑ์ป้องกันต่อกระแสผิดพลาด
- ช่วงเวลาที่บริภัณฑ์ป้องกันทำงาน
- หน้าที่ของบริภัณฑ์ป้องกัน

20

3. ขอบเขตการป้องกันของบริภัณฑ์ไฟฟ้า

- สามารถหาได้โดยพิจารณาลักษณะสมบัติของบริภัณฑ์ไฟฟ้า แต่ ละชนิด ได้แก่
    - หม้อแปลงไฟฟ้า
    - มอเตอร์ไฟฟ้า
    - เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
    - สายไฟฟ้า สายบัส
- โดยอาศัยมาตรฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่
เช่น IEC , NEC , ANSI เป็นตัวกำหนด
พิภคของบริภัณฑ์ป้องกัน

21

4. คุณสมบัติของบริภัณฑ์ป้องกัน

- ทั่วไปจะมีลักษณะสมบัติคือ
ช่วงเวลาที่บริภัณฑ์ป้องกันเริ่มทำงานขึ้นอยู่กับกระแสที่ไหล ผ่าน
- ถ้ากระแสที่ไหลผ่านมีค่าน้อย
ช่วงเวลาที่เริ่มทำงานจะนาน
และจะเร็วขึ้นอย่างมากเมื่อกระแสมีค่ามากขึ้น

22

4. คุณสมบัติของบริภัณฑ์ป้องกัน (ต่อ)

- บริภัณฑ์ป้องกันส่วนใหญ่ที่พบได้แก่
ฟิวส์ เซอร์กิตเบรกเกอร์ รีเลย์ป้องกัน เป็นต้น
- คุณสมบัติของบริภัณฑ์ป้องกันจะ
แสดงในรูปกราฟ กระแสกับเวลาบนกราฟ Log-Log

23

12.3.2 ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการทำ Coordination

1. ข้อมูลเกี่ยวกับโหลด
2. หม้อแปลง
3. มอเตอร์
4. แหล่งจ่ายพลังงาน
5. กระแสลัดวงจร
6. กราฟ เวลากับกระแสของบริภัณฑ์ป้องกัน
ทุกตัวที่จะทำการ Coordination

24

ข้อมูลที่ต้องใช้ในการทำ Coordination (ต่อ)

7. เซอร์กิตเบรกเกอร์
8. รีเลย์กระแสเกิน
9. ฟิวส์
10. สายไฟฟ้า
11. สายบัส (Busways)
12. แผงย่อย (Panel Boards) และ
แผงสวิตช์ (Switchboards)

25

12.3.3 ช่วงเวลาในการทำงาน Coordination (Coordination Time)

ระดับแรงดันปานกลาง

บริบทที่ในการจัดลำดับการทำงาน คือ รีเลย์ป้องกันมีหลัก
ในการเผื่อเวลาเพื่อการ Coordination ดังนี้

- เวลาในการทำงานของ CB = 0.10 s
- เวลาความผิดพลาด CT = 0.10 s
- เวลาเพื่อความปลอดภัย = 0.10 s

26

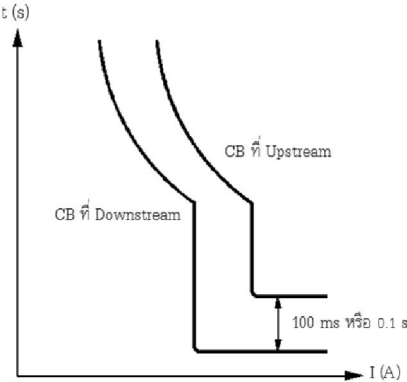
$$\begin{aligned} \text{เวลารวมทั้งหมด} &= 0.10 + 0.10 + 0.10 \\ &= 0.3 \text{ s} \end{aligned}$$

ในทางปฏิบัติการปรับตั้งรีเลย์จะ

เผื่อเวลาไว้ประมาณ 0.3 s - 0.5 s

ระดับแรงดันต่ำ

- เผื่อเวลาให้บริภัณฑ์ต้นทางหน่วงไว้อย่างต่ำ
ประมาณ 5 Cycles หรือประมาณ 100 ms

รูปที่ 12.5 แสดงการเผื่อ Coordination Time ของเซอร์กิตเบรกเกอร์

12.4 ขอบเขตการป้องกันของบริภัณฑ์ไฟฟ้า

- การเลือกขอบเขตการป้องกันของบริภัณฑ์ไฟฟ้า
กำหนดได้จากกระแสไหลสูงสุด
กับกระแสลัดวงจรสูงสุด
- วิธีการเลือกขอบเขตการป้องกันของบริภัณฑ์ไฟฟ้า
พิจารณาจาก
  1. ลักษณะสมบัติของบริภัณฑ์ไฟฟ้า
  2. การป้องกันอย่างต่ำ
  3. ความคงทนของบริภัณฑ์ไฟฟ้า

29

ลักษณะสมบัติของบริภัณฑ์ไฟฟ้า

มอเตอร์

1. กระแสพิกัดไหล (I_n)

กระแสพิกัดไหลได้จากตารางและ **Catalog** ของผู้ผลิต
แต่ถ้าไม่สามารถคำนวณค่า I_n ได้ดังนี้

$$I_n = S / (\sqrt{3} \times V_L) \quad \text{สำหรับมอเตอร์ 3 เฟส}$$

$$I_n = S / V_n \quad \text{สำหรับมอเตอร์ 1 เฟส}$$

30

หากไม่ทราบค่าพิกัดกำลัง (kVA) อาจหาได้จากพิกัดมอเตอร์ (kW) ได้ดังนี้

$$S = P / (P.F. \times \eta)$$

โดยที่

$$P = \text{พิกัดมอเตอร์ (kW)}$$

$$P.F. = \text{ตัวประกอบกำลัง}$$

$$\eta = \text{ประสิทธิภาพของมอเตอร์}$$

31

2. กระแส Locked Rotor

- มอเตอร์เหนี่ยวนำ และมอเตอร์ซิงโครนัสที่มีตัวประกอบกำลังเท่ากับ 100 %

$$I_{LR} = 6 I_n$$

- มอเตอร์ซิงโครนัสที่มีตัวประกอบกำลังเท่ากับ 1 และซิป High Inertia Load

$$I_{LR} = 9 I_n$$

- มอเตอร์แบบ Wound Rotor

$$I_{LR} = 4 I_n$$

- ช่วงเวลาของกระแส Locked Rotor ตั้งแต่ 5 ถึง 30 s โดยขึ้นอยู่กับ Load Inertia

32

3. กระแสพุ่งเข้าชั่วคราว (Transient Inrush Current)

$$I_{inrush} = \text{Offset} \times \text{Safety Factor} \times I_{LR}$$

ปกติจะให้ค่า

$$\text{Offset ของมอเตอร์} = 1.5$$

$$\text{Safety Factor} = 1.1$$

ดังนั้น จะได้ว่า

$$I_{inrush} = 1.5 \times 1.1 \times I_{LR}$$

$$= 1.65 I_{LR}$$

ในช่วงเวลาไม่เกิน 0.1 s

33

การเริ่มเดินเครื่องของมอเตอร์

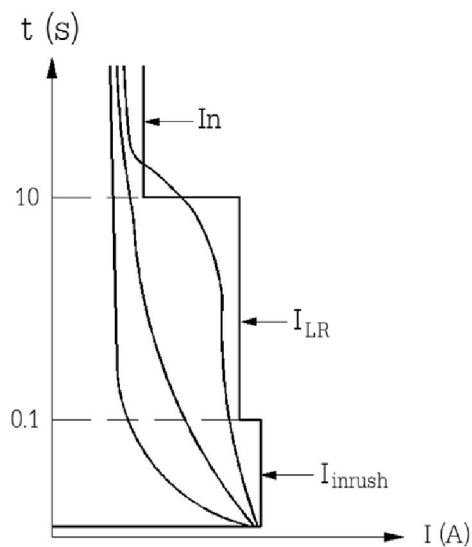
- จะวิ่งจากศูนย์จนถึงค่ากระแสพุ่งเข้าชั่วคราว (I_{inrush})
ในช่วง **Transient** แล้วค่อย ๆ ลดลงจนคงที่
ในภาวะ **Steady State** ที่กระแสปกติ (I_n)
- เป็นลักษณะสมบัติของมอเตอร์ (**Motor Profile**)

34

การเริ่มต้นเครื่องของมอเตอร์ (ต่อ)

- ขึ้นกับชนิดและลักษณะของมอเตอร์ในแต่ละประเภท
- แต่ในทางปฏิบัติหากไม่มีข้อมูลดังกล่าว
เราอาจใช้กระแสพิกัด (I_n) , กระแส Lock Rotor (I_{LR})
และ กระแสพุ่งเข้าชั่วคราว (I_{inrush}) แทน Motor Profile

35

รูปที่ 12.6 แสดงลักษณะสมบัติของมอเตอร์ (Motor Profile)

36

หม้อแปลง

1. กระแสพิกัดโหลด (I_n)

จะมีสูตรที่ใช้ในการคำนวณ ดังนี้

$$I_n = S / (\sqrt{3} \times V_L) \text{ สำหรับหม้อแปลง 3 เฟส}$$

2. กระแสโหลดเกิน (Overload Capability)

ของหม้อแปลงขึ้นอยู่กับ

- การระบายอากาศ
- อุณหภูมิของสภาวะแวดล้อม

37

หม้อแปลง (ต่อ)

3. กระแสพุ่งเข้า (Inrush Current)

- หม้อแปลงแบบ Pad- type Units

$$\text{กระแสพุ่งเข้า} = 12 I_n$$

- หม้อแปลงแบบ Load Center Type Units

$$\text{กระแสพุ่งเข้า} = 8 I_n$$

- หม้อแปลงแบบ Dry-type Units

$$\text{กระแสพุ่งเข้า} = (5-25 I_n)$$

ช่วงเวลาที่เกิดกระแสพุ่งเข้าทั้ง 3 แบบ

เท่ากับ 0.1 s

38

สายไฟฟ้า

- พิกัดกระแสสายไฟฟ้าสามารถหาได้จาก ตารางพิกัด กระแสของการไฟฟ้าหรือ มาตรฐานของ วสท.
- ส่วน **Overload Capability** ขึ้นอยู่กับชนิดของฉนวน

39

การป้องกันขั้นต่ำ

มอเตอร์

1. การป้องกันโหลดเกิน

บริษัทที่ป้องกันโหลดเกินในแต่ละเฟสต้องตั้งไว้ไม่เกินค่าต่าง ๆ ดังนี้

- มอเตอร์ที่อุณหภูมิเพิ่มไม่เกิน 40°C	125% I_n
- มอเตอร์อื่น ๆ	115% I_n

40

2. การป้องกันกระแสเกิน

ปริมาณที่ป้องกันกระแสเกินต้องตั้งให้ตัดวงจร
ไม่เกินค่าต่าง ๆ ดังนี้

- Inverse Time Breaker   **250% I_n**
- Instantaneous Trip Breaker   **700% I_n**
- Nontime Delay Fuses   **300% I_n**
- Dual Element Time Delay Fuses   **175% I_n**

หม้อแปลง

ขนาดอิมพีแดนซ์ ของหม้อแปลง	ด้านไฟเข้า		ด้านไฟออก		
	แรงดัน มากกว่า 750 V		แรงดัน มากกว่า 750 V		แรงดัน ไม่เกิน 750 V
	เซอร์กิต เบรกเกอร์	ฟิวส์	เซอร์กิต เบรกเกอร์	ฟิวส์	เซอร์กิตเบรกเกอร์ หรือฟิวส์
ไม่เกิน 6%	600%	300%	300%	250%	125%
มากกว่า 6% แต่ ไม่เกิน 10%	400%	300%	250%	225%	125%

สายไฟฟ้า

ต้องมีการป้องกันกระแสเกิน

ไม่ให้เกินกระแสพิกัดของสายไฟ

43

12.4.3 ความคงทนของบริภัณฑ์

มอเตอร์

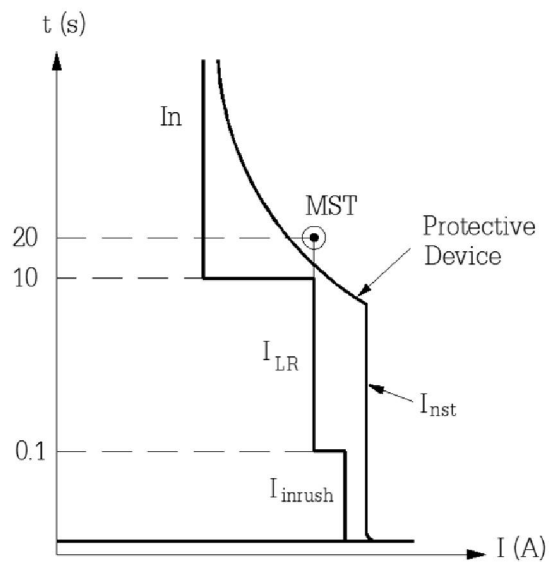
- ใช้ค่า **Maximum Stall Time (MST)** คือ ช่วงเวลาที่มอเตอร์สามารถทนได้ขณะที่เกิด Rotor ถูกล็อก
- ในช่วงเวลานี้กระแสเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เรียกว่า **Stalled Rotor Current**

44

มอเตอร์ (ต่อ)

- ค่า **Maximum Stall Time**
ตามชนิดและขนาดของมอเตอร์ ดังนี้
- มอเตอร์เหนี่ยวนำขนาดเล็กจนถึงขนาดปานกลาง
- **Standard Design 20 s**
- **Hi - Efficiency Design 30 s**
- มอเตอร์เหนี่ยวนำขนาดใหญ่ โดยเฉลี่ยแล้ว **15 s**

45

รูปที่ 12.7 แสดงค่า **Maximum Allowable Stall Point**

46

หม้อแปลง

- ความคงทนของหม้อแปลงต่อการลัดวงจร

ตามมาตรฐาน ANSI / IEEE สามารถคำนวณได้จากสูตร

$$t = \frac{1250}{I^2}$$

โดยที่

t = เวลาที่หม้อแปลงสามารถทนการลัดวงจรได้ (s)

I = จำนวนเท่ากระแสฟัด (A)

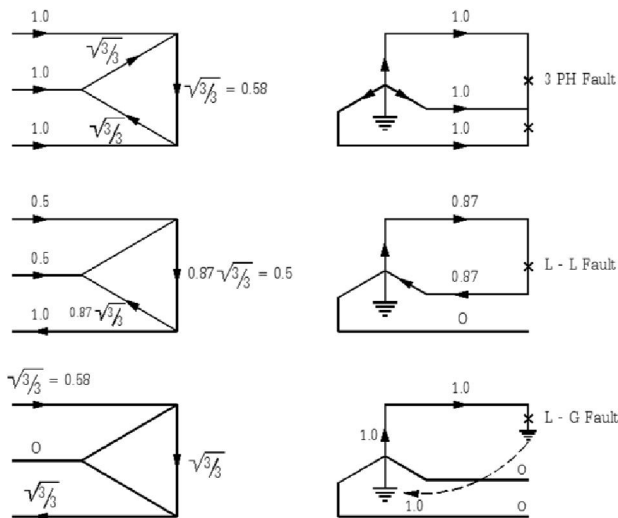
- สมการนี้สามารถเขียนเป็น Curve ได้ เรียกว่า

Transformer Damage Curve หรือ ANSI S/C Withstand Curve

- สำหรับหม้อแปลงที่ต่อแบบ ΔY เมื่อเกิดการลัดวงจร

ทางด้านทุติยภูมิ กระแสทางด้านปฐมภูมิจะมีค่าตามรูป

Delta - WYE Connected Transformer

รูปที่ 12.8 กระแสลัดวงจรหม้อแปลง Delta-Wye

จากรูป

- เมื่อเกิดการลัดวงจรแบบ L-N หรือ L-G
- กระแสทางด้านฟุตินจะเท่ากับ 1 pu (3 Ph Fault)
กระแสทางด้านปฐมภูมิจะเท่ากับ 0.58 pu
- ดังนั้นเพื่อให้สามารถป้องกันหม้อแปลง
ต่อการลัดวงจรได้ Transformer Damage Curve
จะต้องขยับด้วยตัวคูณ 0.58
- การปรับตั้งบริภัณฑ์จะต้องให้อยู่ได้ Curve นี้เสมอ
เพื่อให้หม้อแปลงได้รับการป้องกัน

49

ตัวอย่างที่ 12.1 ให้เขียน Transformer Damage Curve สำหรับ
หม้อแปลง 1000 kVA 22kV/400 V % $U_k = 6$

วิธีทำ

$$I_n (HV) = \frac{1000}{\sqrt{3} \times 22} = 26.2 \text{ A}$$

$$I_n (LV) = \frac{1000}{\sqrt{3} \times 0.4} = 1443 \text{ A}$$

50

ถ้าคิดวาระบบไฟฟ้าทางด้าน HV เป็น Infinite Bus
สามารถคำนวณกระแสลัดวงจรแบบสามเฟสสมมูลได้

$$I_{sc} (HV) = \frac{100}{U_k} \times I_n = \frac{100}{6} \times 26.2 = 437 \text{ A}$$

$$I_{sc} (LV) = \frac{100}{6} \times 1443 = 24050 \text{ A} = 24.1 \text{ kA}$$

ถ้า $I = \frac{100}{6}$ จะได้

$$t = \frac{1250}{I^2} = \frac{1250}{\left(\frac{100}{6}\right)^2} = 4.5 \text{ s}$$

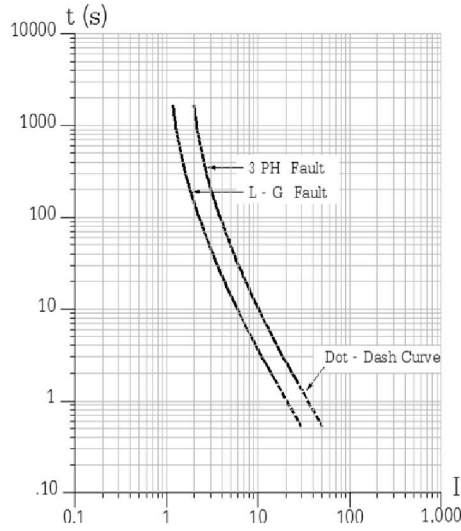
51

ค่าอื่น ๆ ดังแสดงในตาราง

I	I (HV) (A)	T (S)
16.67	437	4.5
15	394	5.6
12.5	328	8
10	262	12.5
7.5	197	22.2
5	131	50
3	79	139
2	52.4	313

52

ค่าที่ตารางสามารถเขียนเป็น Curve ได้

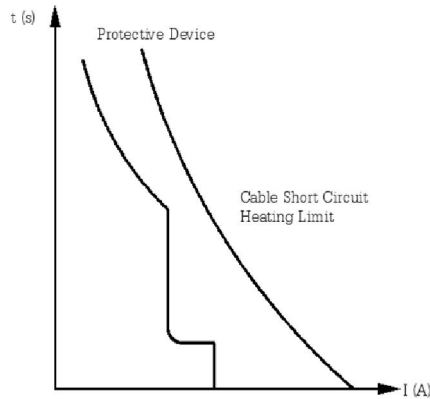

รูปที่ 12.9 กราฟความคงทนของหม้อแปลง

53

สายไฟฟ้า

ความคงทนของสายไฟฟ้าสามารถใช้ค่า Cable Short Time Heating Limit ของสายไฟฟ้า

รูปที่ 12.10 กราฟแสดงควมคงทนของสายไฟฟ้า

54

12.5 ลักษณะสมบัติของบริภัณฑ์ป้องกัน

ปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ระดับแรงต่ำ (Low Voltage)

- ฟิวส์แรงดันต่ำ (LV Fuses)
- สวิตช์ตัดตอนอัตโนมัติ (Circuit Breakers)

2. ระดับแรงปานกลาง (Medium Voltage)

- ฟิวส์แรงดันสูง (HV HRC Fuses)
- สวิตช์ตัดตอนอัตโนมัติ (Circuit Breakers)
- รีเลย์ป้องกัน (Protective Relays)

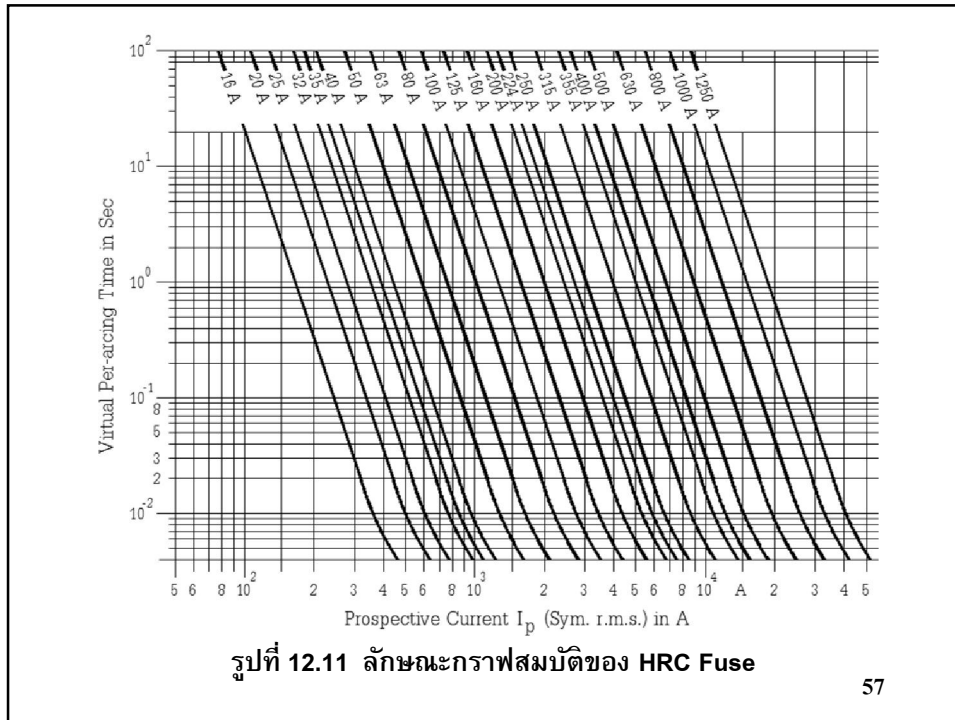
55

ระดับแรงดันต่ำ

1. ฟิวส์แรงดันต่ำ (LV Fuse)

- เป็นบริภัณฑ์ป้องกันบริภัณฑ์ไฟฟ้า
- เมื่อมีกระแสเกินพิกัดหรือเกิดการลัดวงจร
ฟิวส์จะขาดและตัดวงจรออกเนื่องจากความร้อน
ที่เกิดขึ้น
- ฟิวส์แรงดันต่ำนิยมใช้กันคือ
HRC Fuse (High Rupturing Capacity Fuse)
ซึ่งมีลักษณะสมบัติระหว่างกระแส – เวลา ดังนี้

56

57

2. เซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันต่ำ (Low-voltage Circuit Breaker)

- ทำหน้าที่เป็นสวิตช์ที่ใช้สำหรับเปิด-ปิดวงจรไฟฟ้า
ในภาวะปกติและจะเปิดวงจรไฟฟ้าโดยอัตโนมัติเมื่อ
เกิดภาวะผิดปกติขึ้น
- โดยในระบบไฟฟ้าภาวะผิดปกตินี้อาจเป็น
การใช้กำลังเกิน (Overload)
การลัดวงจร (Short Circuit)

58

ชนิดของเซอร์กิตเบรกเกอร์

แบ่งตามลักษณะภายนอกและการใช้งานออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. **Molded Case Circuit Breaker (MCCB)**
2. **Air Circuit Breaker (ACB)**

59

หน่วยการทริป (Tripping Unit)

- ส่วนของ **CB** ซึ่งจะส่งสัญญาณให้ **CB** ทำหน้าที่ตัดวงจร เมื่อเกิดความผิดปกติขึ้น มี 2 แบบคือ

- 1) **Thermal Magnetic**
- 2) **Solid State**

60

หน่วยการทริป (Tripping Unit)

1. Thermal-Magnetic

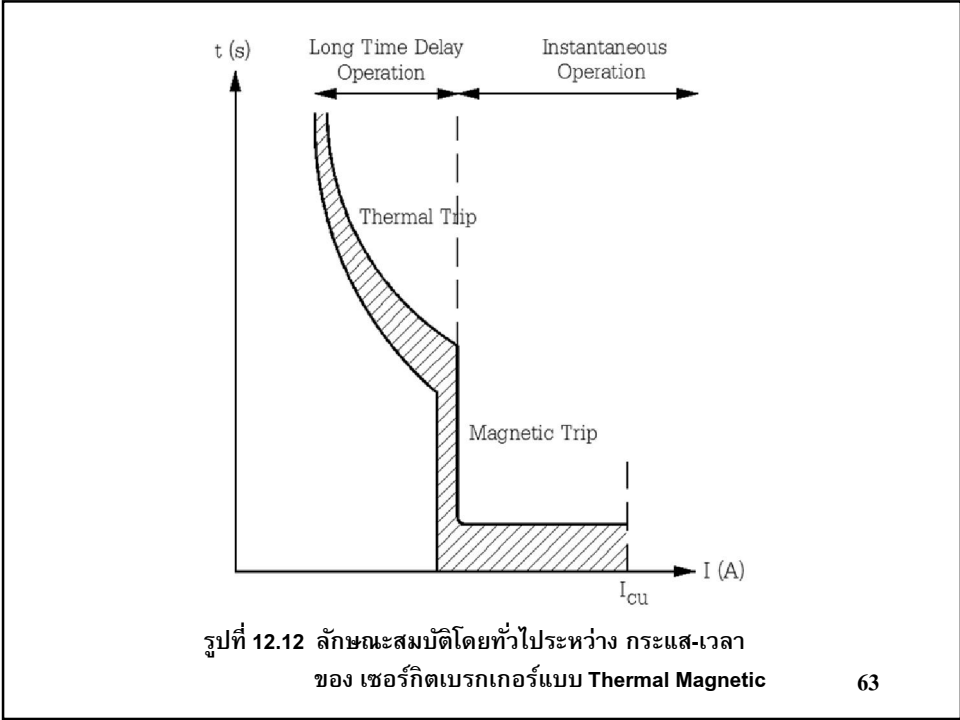
- จะใช้การวัดอุณหภูมิ โดยใช้บริกัทท์โลหะคู่ **Bimetal** เป็นตัวตัดวงจร เมื่อเกิด **Overload** น้อย ๆ
- ใช้แม่เหล็กไฟฟ้า (**Magnetic**) โดยใช้ **Electromagnetic Device** เป็นตัวตัดวงจร เมื่อกระแสสูง ๆ คือเกิดการลัดวงจร

61

1. Thermal-Magnetic (ต่อ)

- กราฟความสัมพันธ์ระหว่างกระแสและเวลาดังรูปที่ 12.12
- เส้นกราฟแสดงลักษณะมี 2 ส่วนที่สำคัญ คือ
  - **Long Time Delay (Overload)**
  - **Instantaneous (Short - Circuit)**

62

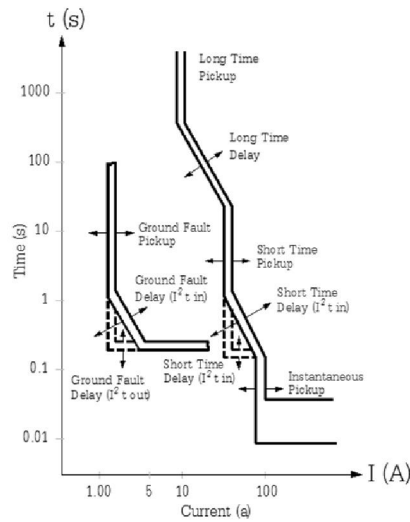

2. Solid-state (Electronics)

สามารถปรับค่ากระแสและเวลาต่างๆได้อย่างละเอียดเพื่อใช้ในการทำ Coordination ได้ดังนี้

- (1) Long Time Trip - Pick Up
- Time Delay
- (2) Short Time - Pick Up
- Time Delay - I^2t IN
- I^2t OUT
- (3) Instantaneous Trip - Pick Up
- (4) Ground Fault Trip - Pick Up
- Time Delay

รูปที่ 12.13 ลักษณะสมบัติโดยทั่วไประหว่าง กระแส-เวลา
ของเซอร์กิตเบรกเกอร์แบบ Solid-state Trip

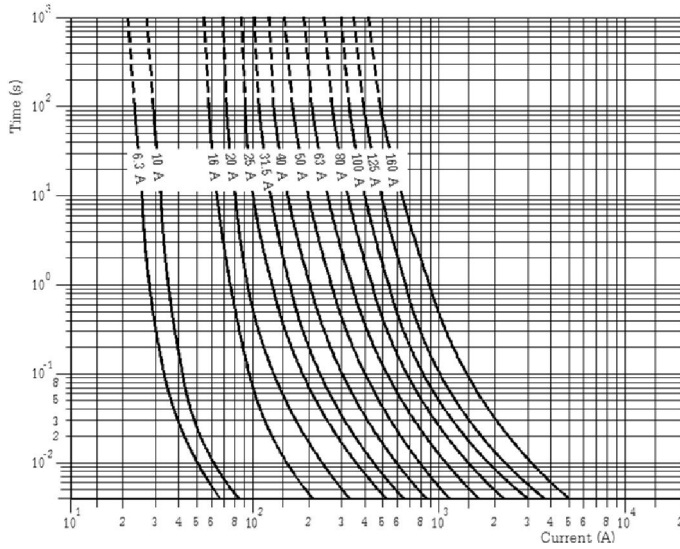
65

ระดับแรงดันปานกลาง (Medium Voltage)

1.HV HRC Fuse (High Voltage High Rupturing Capacity Fuse)

- เป็นบริภัณฑ์ที่ใช้ตัดวงจรโดยการหลอมละลาย ซึ่งเป็นผลมาจากความร้อนภายในที่เกิดขึ้น เมื่อกระแสที่ไหล ผ่านมีปริมาณเกินค่าที่กำหนดไว้ ภายในช่วงระยะเวลาจำกัด ค่าหนึ่ง
- ใช้สำหรับป้องกันบริภัณฑ์และระบบไฟฟ้าอันเกิด จากกระแส ลัดวงจรหรือกระแสเกิน
- ซึ่งมีลักษณะสมบัติระหว่างกระแส-เวลา ดังรูปที่ 12.14

66

รูปที่ 12.14 ลักษณะสมบัติโดยทั่วไประหว่างกระแส-เวลา ของ HV HRC Fuse

67

2. เซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันปานกลาง

(Medium-voltage Circuit Breaker)

นิยมใช้

- แบบ Vacuum
- แบบ SF₆

ใช้งานร่วมกับ Protective Relays

68

3. รีเลย์ป้องกัน (Protective Relays)

รีเลย์ป้องกันที่นิยมใช้มากที่สุดคือ

รีเลย์กระแสเกิน (Overcurrent Relay) รีเลย์ชนิดนี้ส่วนมากใช้ป้องกันสายป้อนและสามารถแบ่งออกเป็น

1. Phase Overcurrent Relay (50 , 51)

ใช้ป้องกันเมื่อเกิดกระแสเกินหรือลัดวงจรในเฟส (Phase Faults)

No 50 เป็นแบบทำงานทันที (Instantaneous)

No 51 เป็นแบบทำงานหน่วงเวลา (Time Delayed)

2. Ground Overcurrent Relays (50N , 51N , 50G , 51G)

ใช้ป้องกันเมื่อเกิดกระแสเกิน หรือลัดวงจรลงดิน (Ground Faults)

69

12.6 การป้องกันกระแสผิดพ่วงลงดิน (Ground Fault Protection : GFP)

การป้องกันการลัดวงจรลงดิน อาจทำได้ 3 ระดับตามความสำคัญของสถานประกอบการ คือ

1. มี Ground Fault Protection ที่ วงจรประธาน (Main Circuit) อย่างเดียว
2. มี Ground Fault Protection ที่ วงจรประธาน และวงจรสายป้อน
3. มี Ground Fault Protection ที่ วงจรประธาน วงจรสายป้อน และ วงจรย่อย (Branch Circuit)

70

การปรับตั้งการป้องกันการลัดวงจรลงดินได้ดังนี้

- วงจรย่อย จะปรับตั้งกระแสได้ที่ขนาด 5 – 15 A
เวลา (Instantaneous) ทำงานทันที
- วงจรสายป้อน จะปรับตั้งกระแสได้ที่ขนาด 200 – 800 A
เวลา จะต้องปรับตั้งให้ Coordinate กับ Ground Fault Protection ของวงจรย่อย หรือ 0.1 – 0.2 s
- วงจรประธาน จะปรับตั้งกระแสได้ที่ขนาด 400 – 1200 A
เวลา จะต้องปรับตั้งให้ Coordinate กับ Ground Fault Protection ของวงจรสายป้อน หรือ 0.2 – 0.5 s

71

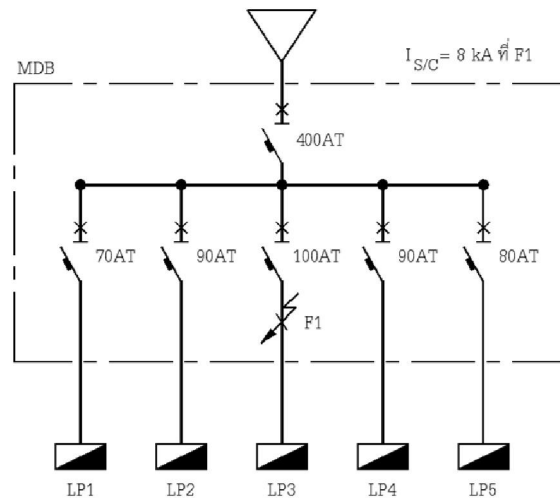
12.7 ตัวอย่างการป้องกัน

ตัวอย่างที่ 12.2

ระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่งจ่ายไฟให้กับแผงจ่ายไฟ ซึ่งมี CB ขนาด 400 AT ป้องกันสายประธาน สายประธานดังกล่าวจ่ายไฟให้กับสายป้อนในตู้ MDB โดยมี CB ขนาด 70 AT , 90 AT , 100 AT , 90 AT และ 80 AT ตามลำดับที่แรงดัน 400 V
ดัง รูปที่ 11
จงทำการ Coordination อุปกรณ์ป้องกันในระบบ

72

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

รูปที่ 12.15 Single Line Diagram ของระบบไฟฟ้าที่จ่ายโหลดทั่วไป

73

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

ขั้นตอนการทำ Coordination มีดังต่อไปนี้

1. เขียนข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ ลงบน Single Line Diagram
2. กำหนดหากระแสลัดวงจรที่จุดต่าง ๆ
ที่สำคัญจากข้อมูลในข้อ 1
3. หาขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์ป้องกันเบื้องต้น
และจากมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนด แล้วเขียน
ลงบน Single Line Diagram
4. ทำการปรับตั้งบริภัณฑ์ให้มี Selective กันอย่างเหมาะสม

74

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

จาก Single Line Diagram รูปที่ 12.18 สามารถหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ดังนี้

- กำหนดหากระแสลัดวงจรที่แผงจ่ายไฟ MDB สมมุติว่าในตัวอย่างนี้กำหนดได้ขนาดเท่ากับ 8 kA ที่ตำแหน่ง F1

75

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

- ทำ Coordination ระหว่าง
CB ภาระ 400 A (Upstream)
กับ CB สายป้อนขนาดใหญ่สุด ในที่นี้คือ
ขนาด 100 A (Downstream)
- เนื่องจากหาก CB 400 A มี Selective กับ CB 100 A แล้ว
CB ที่เหลือที่มีขนาดเล็กกว่าย่อมมี Selective
กับ CB 400 A ด้วยเสมอ

76

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

กรณีที่ 1 เมื่อ CB ทุกตัว เป็นแบบ Thermal - Magnetic

- เนื่องจาก CB 100 A ซึ่งเป็นแบบ Thermal – Magnetic ปรับตั้งค่าของ Magnetic Release

ได้สูงสุดประมาณ 10 เท่าของกระแสพิกัด CB

- ดังนั้น CB 100 A จะมีค่า Instantaneous = 1000 A ส่วน CB 400 A จะมีค่า Instantaneous = 4000 A
- เมื่อนำมา Plot ลงบนกระดาษ

กราฟ Log-Log กระแสกับเวลา

จะได้ดังรูปที่ 12.19

77

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

กรณีที่ 1 (ต่อ)

- จากรูปจะเห็นว่า CB 100 A ทำงานก่อน CB 400 A ถึง 4 kA เท่านั้น
- กระแสมากกว่า 4 kA (ดังเช่นในตัวอย่างนี้มีค่ากระแส ผิดพร้อม 8 kA)

CB 400 A อาจจะทำงานก่อน CB 100 A ได้

เนื่องจากกราฟในส่วน Instantaneous ของกราฟทั้งสอง ซ้อนทับกัน ซึ่งเรียกว่าเป็นระบบ

แบบ Partial Selective

78

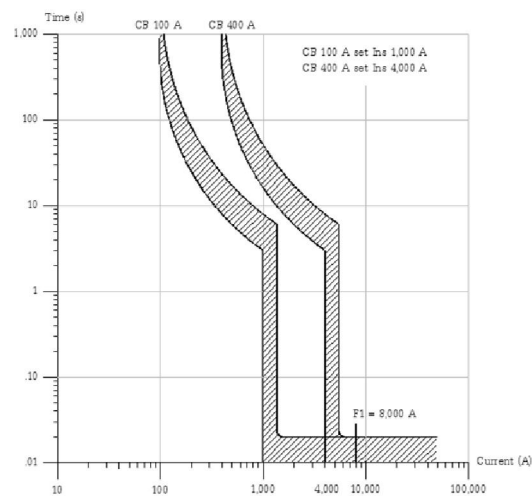
ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

กรณีที่ 1 (ต่อ)

- ถ้าต้องการให้ระบบเป็นแบบ **Fully Selective**
- สามารถทำได้โดยเลือก **CB** ประเภทแบบ **Class B**
ขนาด **400 A** มี **Trip Unit** เป็นแบบ **Solid State**
ซึ่งสามารถปรับตั้งค่าต่าง ๆ ได้มากขึ้น
ดังในกรณี ที่ 2

79

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

รูปที่ 12.16 ลักษณะกราฟเมื่อใช้เซอร์กิตเบรกเกอร์ 400 AT แบบ Thermal-Magnetic

80

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)**กรณีที่ 2 เลือก CB ประเภทขนาด 400 A เป็น Class B**

มีหน่วยการทริปเป็น แบบ Solid State และมี I_{cw}
(เพื่อให้ CB 400 A ทนกระแสได้ขณะ

รอหนึ่ง เวลาให้ CB ด้านล่างทำงานก่อน)

ส่วน CB ขนาด 100 A ยังคงเป็นแบบ

Thermal - Magnetic

- เนื่องจากค่ากระแสผิดพลาดสูงสุด = 8 kA

- ดังนั้นเลือก CB 400 A ให้มี

ค่า I_{cw} ไม่ต่ำกว่า 8 kA

ในที่นี้เลือกค่า $I_{cw} = 10 \text{ kA}$ ที่เวลา 1 s

81

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)**กรณีที่ 2 (ต่อ)**

- ทำการปรับตั้งค่า Instantaneous Pick Up ของ CB 400 A

ให้มี Selective กับ CB 100 A ด้านล่าง

เพื่อให้ CB 100 A ทำงานก่อน CB 400 A เสมอ

- ในที่นี้จึงปรับตั้งค่า 25 เท่า หรือมีค่าเท่ากับ

$$25 \times 400 = 10000 \text{ A} = 10 \text{ kA}$$

ทำให้ระบบเป็นแบบ Fully Selective

- ส่วนค่า Short – Time Delay ปรับตั้งค่า 0.1 s

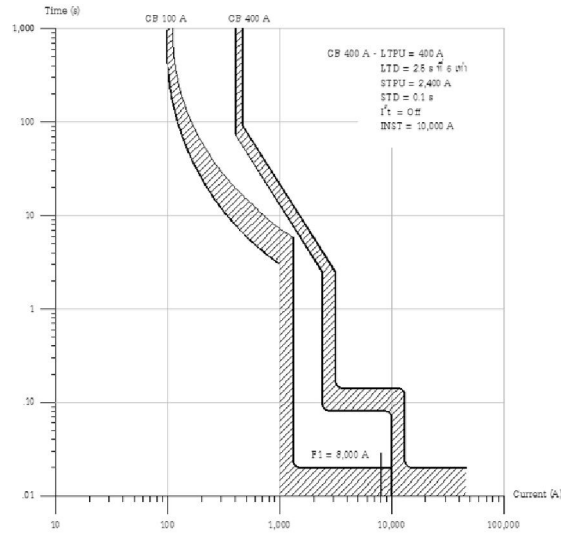
เพื่อเผื่อเวลา Coordination กับ CB100 A

อย่างต่ำ 100 ms หรือ 0.1 s

ดังรูปที่ 12.20

82

ตัวอย่างที่ 12.2 (ต่อ)

รูปที่ 12.17 ลักษณะกราฟเมื่อใช้เซอร์กิตเบรกเกอร์ 400 AT แบบ Solid-State

83

ตัวอย่างที่ 12.3 ระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่งจ่ายไฟให้กับโหลด

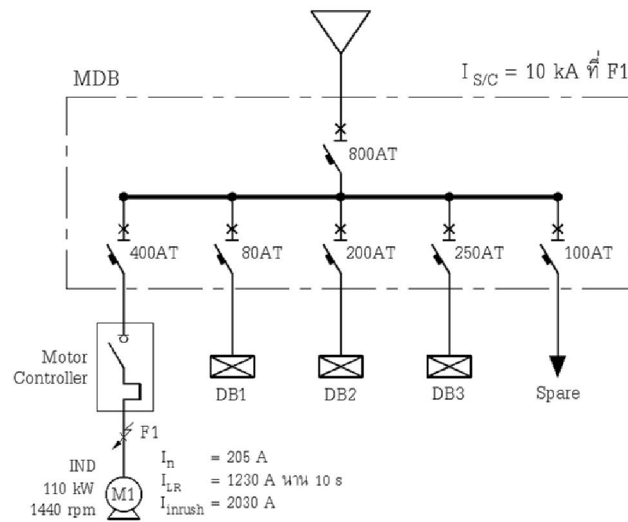
โดยมี CB ขนาด 800 AT ป้องกันสายประธาน
ซึ่งสายประธานดังกล่าวจ่ายไฟต่อให้กับสายป้อน
สายป้อนหนึ่งจ่ายไฟให้กับมอเตอร์เหนี่ยวนำ
ซึ่งมีขนาด 110 kW 1440 rpm ค่า $X_d'' = 16.7\%$
และมี CB ป้องกันขนาด 400 AT
นอกนั้นมีสายป้อนอื่นต่อขานาน
โดยมี CB ป้องกันขนาด 80 AT , 200 AT , 250 AT
และ 100 AT ตามลำดับ ที่แรงดัน 400 V

ดังรูปที่ 12.21

จงทำการ **Coordination** บริภัณฑ์ป้องกันในระบบ

84

ตัวอย่างที่ 12.3 (ต่อ)

รูปที่ 12.18 Single Line Diagram ของระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่งที่ย้ายให้โหลดมอเตอร์

85

ตัวอย่างที่ 12.3 (ต่อ)

วิธีทำ

1. เขียนข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ ลงบน Single Line Diagram
2. หากระแสลัดวงจรที่จุดต่าง ๆ ที่สำคัญจากข้อมูลในข้อ 1
3. หาขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์ป้องกันเบื้องต้น และจากมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนด แล้วเขียนลงบน Single Line Diagram
4. ทำการปรับตั้งบริภัณฑ์ให้มี Selective กันอย่างเหมาะสม

86

ตัวอย่างที่ 12.3 (ต่อ)

- เนื่องจากมอเตอร์เป็นโหลด การทำการป้องกันระบบไฟฟ้าต้องพิจารณาลักษณะสมบัติของมอเตอร์ (**Motor Profile**)
- ลักษณะการเริ่มเดินเครื่องของมอเตอร์ การป้องกันที่ดีจะต้องไม่ตัด วงจรในขณะที่เริ่มเดินเครื่องปกติ บริภัณฑ์ป้องกันโดยทั่วไปจะต้องอยู่เหนือกราฟลักษณะสมบัติของ มอเตอร์เสมอ

87

ตัวอย่างที่ 12.3 (ต่อ)

- จากข้อมูลต่าง ๆ ใน **Single Line Diagram** สามารถหาค่าต่าง ๆ ได้ดังนี้
  - ลักษณะสมบัติของมอเตอร์ (**Motor Profile**)
  - ปกติหาข้อมูลได้จากผู้ผลิตมอเตอร์
- แต่หากไม่มีเราอาจหาได้คร่าว ๆ จากค่าดังต่อไปนี้
- กระแสฟัด (I_n) = 205 A
- กระแสลือกโรเตอร์ (I_{LR}) = 6 I_n = 1230 A , 10 s
- กระแสพุ่งเข้าชั่วคราว (I_{Inrush}) = 1.65 I_{LR} = 2030 A

88

- จากข้อมูลทั้งสามเราสามารถหาลักษณะสมบัติของมอเตอร์ได้ดังรูปที่ 12.19
- ค่า **Maximum Stall Time (MST)** คือค่าเวลาสูงสุดที่มอเตอร์จะทนได้ เมื่อทำการล็อกโรเตอร์ไว้ในที่นี้ให้มีค่า **20 s**
- ค่าพิกัดกระแสผัดพร้อม สมมุติว่ามีค่า **10 kA**

89

- การป้องกันกระแสเกินตามมาตรฐาน วสท.
ได้กำหนดไว้ให้ตั้งค่าไม่เกิน 250% ของกระแสพิกัด
 $\text{Overcurrent Limit} = 2.5 I_n = 513 \text{ A}$
- การป้องกันโหลดเกินตามมาตรฐาน วสท.
ตั้งค่าไม่เกิน 115% ของกระแสพิกัด
จะได้ว่า $\text{Overload Limit} = 1.15 I_n = 236 \text{ A}$

90

- ทำการปรับตั้ง **Motor Starter Overload Trip**

กราฟจะต้องตัดก่อนถึง **Overload Limit** และค่า **MST**

เพื่อป้องกันมอเตอร์เสียหาย แต่ต้องอยู่เหนือลักษณะ

ของ สมบัติของมอเตอร์ เลือกปรับตั้งที่ **225 A**

จะได้กราฟดังรูปที่ 12.19

91

- ทำการเลือก **CB**

ปกติจะใช้ขนาดประมาณ **175%** ของกระแสฟักัด

$$1.75 \times I_n = 1.75 \times 205 = 359 \text{ A}$$

ในที่นี้จึงเลือกขนาด **400 A** แบบ **Thermal – Magnetic**

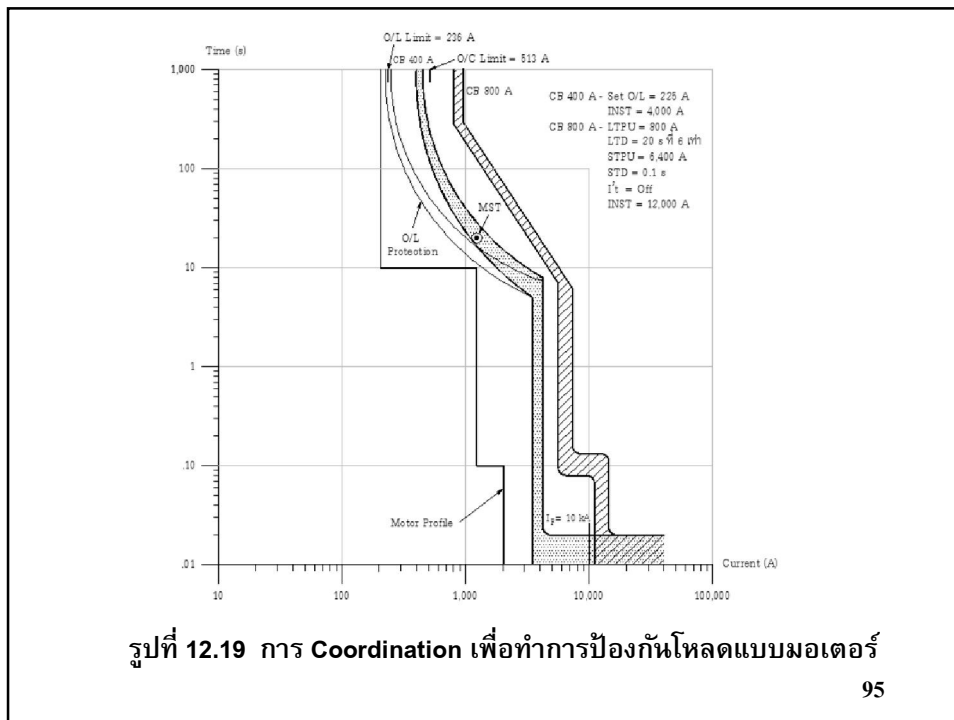
92

- นำกราฟของ **CB 400 A** มา Plot
 ลงบนกระดาษกราฟ **Log-Log** กระแสกับเวลา
 โดยจะต้องให้กราฟมี **Selective** กับลักษณะสมบัติมอเตอร์
 แต่จะต้องตัดก่อนที่จะถึงค่า **Overcurrent Limit**
- และสามารถตรวจจับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ (**10 kA**)

93

- ทำการปรับตั้ง **CB**ขนาด **800 A** ซึ่งเป็นแบบ **Solid-State**
- จะต้องอยู่เหนือลักษณะสมบัติของมอเตอร์
 เพื่อไม่ให้ตัดวงจรขณะ เริ่มเดินเครื่องมอเตอร์
- ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมี **Selective** กับ **CB** ขนาด **400 A**
 โดยจะต้องไม่ตัดวงจรก่อนที่ **CB 400 A** ทำงาน
 เมื่อเกิดกระแสผิดพลาดขึ้น
- ดังนั้นค่า **Instantaneous**
 ปรับค่าที่ 15 เท่า = $15 \times 800 = 12000$ หรือ **12 kA**
 ดังรูปที่ 12.19

94

95

ตัวอย่างที่ 12.4 ระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่งจ่ายไฟให้สายประธาน

ผ่านหม้อแปลงขนาด 2000 kVA 22 kV/400-230 V

ต่อแบบ Delta-Wye , $\%U_k = 6$

ในระบบนี้การป้องกันหม้อแปลงทางด้านปฐมภูมิสามารถ

เลือกใช้ฟิวส์ หรือใช้รีเลย์ป้องกันกับ CB ก็ได้

ส่วนทางด้านทุติยภูมิใช้ CB ประธานป้องกัน

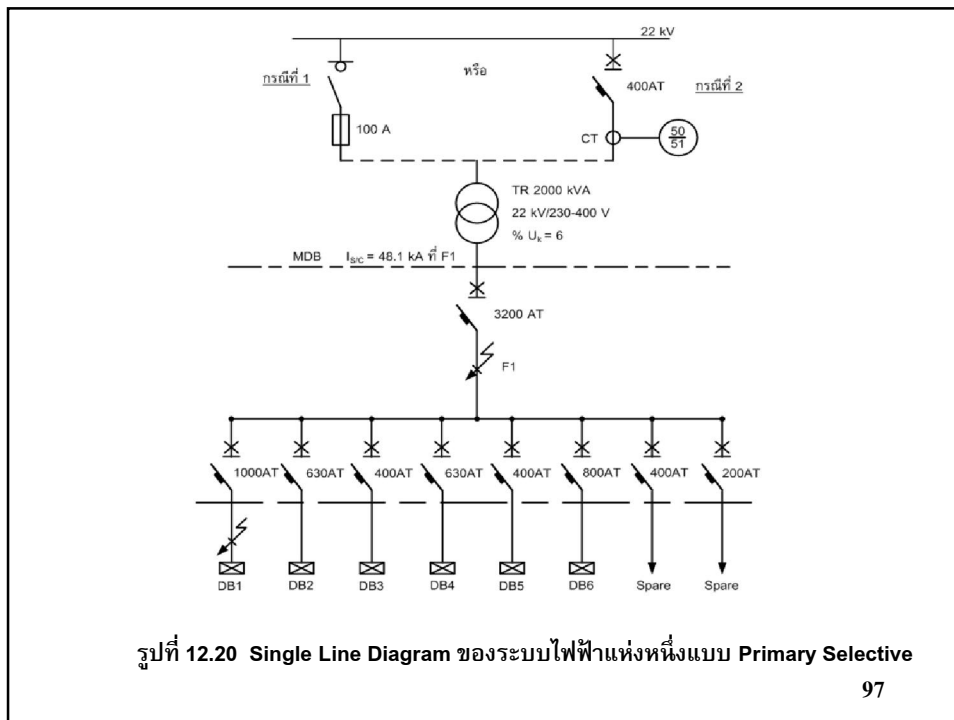
สายป้อน มี CB ขนาด 1000 A , 630 A , 400 A , 630 A ,

400 A และ 800A

ดังรูปที่ 12.20 จงทำการ Coordination ของระบบป้องกันนี้

96

97

1. เขียนข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ ลงบน Single-Line Diagram
2. กำหนดกระแสลัดวงจรที่จุดต่าง ๆ ลงบน Single-Line Diagram
3. หาขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์ป้องกันเบื้องต้นที่เลือกไว้ จากข้อมูลในข้อ 1 และข้อ 2 และจากมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
4. ทำการปรับตั้งบริภัณฑ์ให้มี Selective กันอย่างเหมาะสม จาก Single Line Diagram ทำการ Coordination ได้ดังนี้

98

จาก Single Line Diagram ทำการ Coordination ได้ดังนี้

- ค่ากระแสพิกัดหม้อแปลงทางด้านแรงดันต่ำ

$$I_n (LV) = \frac{2000}{\sqrt{3} \times 0.4} = 2886 \text{ A}$$

- ค่ากระแสพิกัดหม้อแปลงทางด้านแรงดันสูง

$$I_n (HV) = \frac{2000}{\sqrt{3} \times 22} = 52.5 \text{ A}$$

99

- ค่ากระแสพุ่งเข้าหม้อแปลง มีค่า = $10 I_n$ จะได้

$$I_{inrush} = 10 \times 2886 = 28860 \text{ A ในเวลา } 0.1 \text{ s}$$

- ค่ากระแสลัดวงจรทางด้านทุติยภูมิของหม้อแปลง (F2) สมมุติว่าเป็น Infinite Bus จะได้ว่า

$$\begin{aligned} I_{sc} (LV) &= \frac{100}{\%U_k} I_n = \frac{100}{6} \times 2886 \\ &= 48100 \text{ A} = 48.1 \text{ kA} \end{aligned}$$

100

- ค่า Short Circuit Withstand Point มีค่า
  - = $\frac{100}{6} I_n$
  - = $100/6 \times 2886$
  - = **48.1 kA**
- แต่เนื่องจากหม้อแปลงต่อแบบ Delta – Wye ต้องปรับค่าดังนี้
  - ค่า Short Circuit Withstand Point
  - = 0.577×48.1
  - = **27.6 kA ที่เวลา 4 s**
- Transformer Limit ตามมาตรฐาน ว.ส.ท. กำหนดให้มีค่าไม่เกิน $1.25 \times I_n = 3608 \text{ A}$

101

กรณีที่ 1 ใช้ฟิวส์เป็นบริภัณฑ์ป้องกัน

ทางด้านแรงดันสูงของหม้อแปลง

- เลือกขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์เบื้องต้นทางด้านแรงดันต่ำ
  - เลือก CB ประธาน ควรมีขนาดไม่เกิน $1.25 I_n$
  - = 3608 A ดังนั้นในที่นี้ จึงเลือก CB ขนาด **3200 AT**
- ทางด้านแรงดันสูง เลือกฟิวส์ ควรมีขนาดไม่เกิน 300 %
  - ในที่นี้ใช้ค่า $1.5 \times I_n = 79 \text{ A}$
  - เลือกฟิวส์ ขนาด **80 A**

102

กรณีที่ 1 (ต่อ)

- ทำการปรับตั้ง CB สายป้อน ขนาด 1000 A
(เนื่องจากมีขนาดใหญ่มาก) ลงบนกราฟ Log – Log
- โดยจะต้องปรับตั้งค่าให้รับโหลดของสายป้อนได้
และต้องตรวจจับกระแสผิดพ่วงที่สายป้อนได้
(ซึ่งมีขนาดประมาณ = F1)

103

- การปรับตั้งค่าเซอร์กิตเบรกเกอร์สายป้อน 1000A
ซึ่งเลือกเป็นแบบ Solid State ดังนี้

Long – Time Pick Up	ปรับค่า 1 เท่าของกระแสพิกัด = $1 \times 1000 = 1000 \text{ A}$
Long – Time Delay	เลือกปรับค่าที่เวลา 2.5 s ที่กระแส 6 เท่า
Short – Time Pick Up	ปรับค่า 4 เท่าของกระแสพิกัด = $4 \times 1000 = 4000 \text{ A}$
Short – Time Delay	เลือกปรับค่าที่เวลา 0.1 s
I ² t	OFF
Instantaneous	ปรับค่า 12 เท่าของกระแสพิกัด = $12 \times 1000 = 12000 \text{ A}$

104

- ทำการปรับตั้ง **CB** ประเภท ขนาด **3200 AT**
ลงบนกราฟกระแส – เวลา
- โดยจะต้องปรับกราฟให้ตัดก่อนถึงค่า **Transformer Limit**
ตามมาตรฐาน วสท. และต้องป้องกัน
กระแสผิดพลาดทางด้านทุติยภูมิได้
โดยเวลาที่ต้องเผื่อไว้ระหว่าง **CB** ทั้งสอง
ปกติควรตั้งไว้อย่างต่ำ **100 ms** หรือ **0.1 s**

105

- ทำการปรับตั้งเซอร์กิตเบรกเกอร์ประเภท
ขนาด **3200 A** ได้ดังนี้

Long – Time Pick Up   ปรับค่า 1 เท่าของกระแสพิกัด = 1×3200
= **3200 A**

Long – Time Delay   เลือกปรับค่าที่เวลา **2.5 s** ที่กระแส 6 เท่า

Short – Time Pick Up   ปรับค่า 4 เท่าของกระแสพิกัด = 4×3200
= **12800 A**

Short – Time Delay   เลือกปรับค่าที่เวลา **0.2 s**

I²t   **OFF**

Instantaneous   ปรับค่า 15 เท่าของกระแสพิกัด
= $15 \times 3200 = 48000 \text{ A} = 48 \text{ kA}$

จะได้ดังรูปที่ 12.21

106

- เนื่องจากหม้อแปลงต่อแบบ **Delta – Wye** หากเกิดกระแสผิดพ่วงทางด้าน
 ทฤษฎีชนิด

3 Ph Fault กระแสทางด้านปฐมภูมิ และ ทฤษฎี
 จะเห็นเป็นสัดส่วนเดียวกัน

L-L Fault กระแสทางด้านทฤษฎีปกติมีขนาด **0.866 (3 Ph Fault)**

กระแสทางด้านปฐมภูมิเส้นหนึ่งจะเห็นค่ากระแส

ขนาด = **3 Ph Fault**

ดังนั้น ในกรณีนี้บริภัณฑ์ป้องกัน

ทางด้านปฐมภูมิ เมื่อเห็น **3 Ph Fault** ก็อาจทำงาน

ในขณะที่บริภัณฑ์ทางด้าน ทฤษฎีเห็น

กระแส **0.866 (3 Ph Fault)** เท่านั้น จะยังไม่ทำงาน

107

- การ **Coordination** ที่ดี บริภัณฑ์ป้องกันทางด้านปฐมภูมิ
 จะต้องไม่ทำงานก่อนบริภัณฑ์ทางด้านทฤษฎี
 ดังนั้นจึงต้องมีการเผื่อกระแสไว้เล็กน้อย

$1 / 0.866 = 1.15$ เท่าของกระแสทางด้านทฤษฎี

ดังรูปที่ 12.24

108

- เลือกฟิวส์ขนาด 80 A เพื่อป้องกันด้านแรงสูง
เลือกให้กราฟอยู่เหนือค่ากระแสพุ่งเข้า
ในขณะเดียวกันก็ไม่ควรให้กราฟเกินจุด
ค่า Short Circuit Withstand Point และควรมี
Selective กับ CB ภาระงาน แต่เนื่องจากฟิวส์ขนาด 80 A
ไม่ Selective กับ CB ด้านล่าง (Downstream)
ดังนั้นจึงต้องเลือกฟิวส์ขนาดใหญ่ขึ้นไปอีก ขนาด 100 A

ดังรูปที่ 12.21

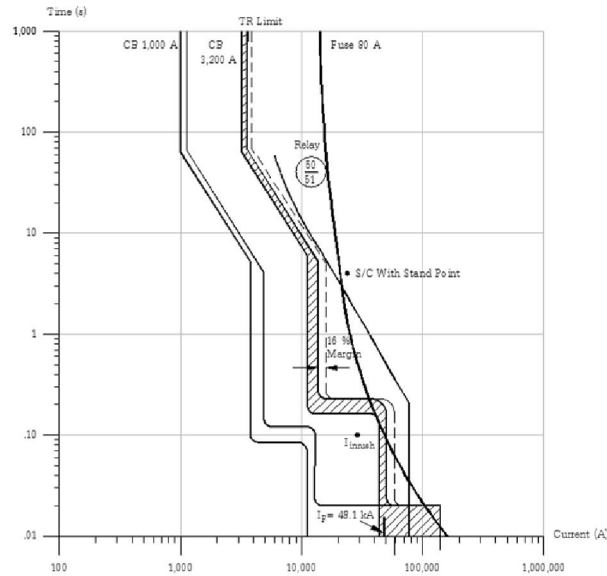
109

กรณีที่ 2 ใช้รีเลย์และ CB ในการป้องกัน

ทางด้านแรงดันสูงของหม้อแปลง

- CB ทางด้านแรงดันสูง สำหรับหม้อแปลง $U_k = 6\%$
เลือกขนาด CB = $6 I_n = 315 \text{ A}$
- ในที่นี้จึงเลือก CB ขนาด 400 A
- เลือกหม้อแปลงกระแส เพื่อให้รีเลย์ตรวจจับสัญญาณ
ควรมีขนาดอย่างต่ำ = $1.25 \times I_n = 65.6 \text{ A}$
- ในที่นี้จึงเลือกขนาดหม้อแปลงกระแส (CT)
ขนาด 100 / 5 หรือ อัตรา 20 / 1
- ทำการปรับตั้งรีเลย์ป้องกัน

110

รูปที่ 12.21 การ Coordination เพื่อทำการป้องกันหม้อแปลงระบบ Primary Selective

111

ตัวอย่างที่ 12.5 ระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่ง เป็นระบบ

แบบ **Secondary Selective System** โดยจ่ายไฟ

ผ่านหม้อแปลงขนาด **2000 kVA** ,

22 kV/400-230 V ต่อแบบ **Delta – Wye** ,

$\%U_k = 6\%$ จำนวน **2** ลูก

ในระบบนี้การป้องกันหม้อแปลงทางด้านแรงดันสูง

สามารถเลือกใช้ฟิวส์ป้องกัน หรือใช้รีเลย์กับ **CB** ป้องกันก็ได้

ส่วนด้านแรงดันต่ำใช้ **CB** ปรระธานป้องกัน

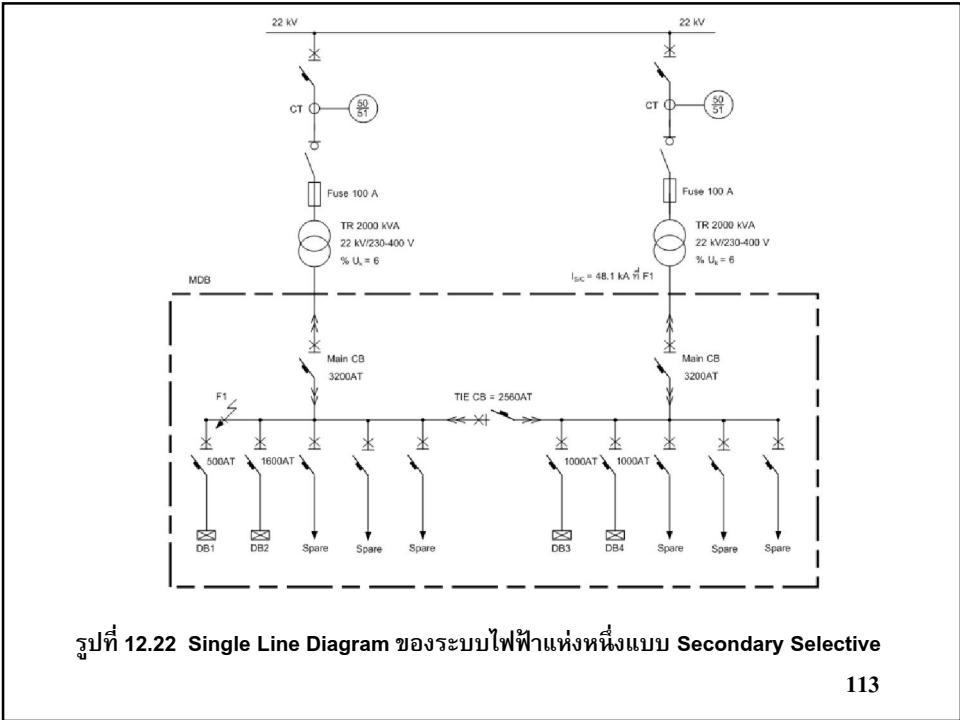
สายป้อนจะมี **CB** ขนาด **500 AT** , **1600 AT** , **1000 AT**

และ **1000 AT** ป้องกันตามลำดับ

ดังรูปที่ **12.22**

112

1. เขียนข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ ลงบน Single-Line Diagram
2. กำหนดกระแสลัดวงจรที่จุดต่าง ๆ
ลงบน Single-Line Diagram
3. หาขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์ป้องกันเบื้องต้น
ที่เราเลือกไว้ จากข้อมูลในข้อ 1 และข้อ 2 และ
จาก มาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
4. ทำการปรับตั้งบริภัณฑ์ให้มี Selective กันอย่างเหมาะสม

- จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าในตัวอย่างนี้
มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างที่แล้ว
- เพียงแต่ในระบบนี้มีการจ่ายไฟแบบ **Secondary Selective**
จึงต้องมีการติดตั้ง **CB (Tie CB)** เพิ่มขึ้นมา
- เนื่องจากหากการจ่ายไฟด้านใดด้านหนึ่งของระบบ
ไม่ทำงาน ก็จะสามารถจ่ายไฟผ่านอีกด้านหนึ่ง
ของระบบ โดยทำการ **ON Tie CB**
เพื่อให้ระบบยังคงจ่ายไฟต่อไปได้ ทำให้เพิ่ม
ความเชื่อถือได้ของระบบได้กว่า
แบบ **Primary Selective (ดังตัวอย่างที่แล้ว)**

115

- ค่ากระแสพิกัดหม้อแปลงทางด้านแรงดันต่ำ
$$I_n (LV) = \frac{2000}{\sqrt{3} \times 0.4} = 2886 \text{ A}$$
- ค่ากระแสพิกัดหม้อแปลงทางด้านแรงดันสูง
$$I_n (HV) = \frac{2000}{\sqrt{3} \times 22} = 52.5 \text{ A ที่แรงดัน } 22 \text{ kV}$$
- ค่ากระแสพุ่งเข้าหม้อแปลง มีค่า = $10 I_n$ จะได้
$$I_{inrush} = 10 \times 2886 = 28860 \text{ A ในเวลา } 0.1 \text{ s}$$

116

- ค่ากระแสลัดวงจรทางด้านทุติยภูมิของหม้อแปลง (F1) สมมติว่าเป็น Infinite Bus จะได้ว่า

$$I_{sc} (LV) = 48.1 \text{ kA}$$

- ค่า Short Circuit Withstand Point

$$\begin{aligned} \text{มีค่า} &= \frac{100}{6} I_n \\ &= 48.1 \text{ kA} \end{aligned}$$

แต่เนื่องจากหม้อแปลงต่อแบบ Delta – Wye ต้องปรับค่าดังนี้

$$\text{ค่า Short Circuit Withstand Point} = 0.577 \times 48.1$$

$$= 27.8 \text{ kA ที่เวลา 4 s}$$

- Transformer Limit ตามมาตรฐาน ว.ส.ท. กำหนดให้มีค่าไม่เกิน

$$1.25 I_n = 3608 \text{ A}$$

117

กรณีที่ 1 ใช้ฟิวส์เป็นบริภัณฑ์ป้องกัน

ทางด้านแรงดันสูงของหม้อแปลง

- เลือกขนาดและพิกัดของบริภัณฑ์เบื้องต้น
ในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่แล้ว
- ดังนั้นจะได้ว่าทางด้านแรงดันต่ำ
เลือก CB ประธาน = 3200 AT

118

กรณีที่ 1 ใช้ฟิวส์เป็นบริภัณฑ์ป้องกัน

ทางด้านแรงดันสูงของหม้อแปลง

- ทางด้านแรงดันสูง เลือกฟิวส์ = 80 A
- ปรับตั้ง CB สายป้อน ขนาด 1600 A
(เนื่องจากมีขนาดใหญ่สุด) ลงบนกราฟ Log – Log
- ต้องปรับตั้งค่าให้รับโหลดของสายป้อนได้
- และต้องตรวจจับกระแสผิดพลาดที่สายป้อนได้ (F1)
ในที่นี้สมมุติให้หาได้ขนาดประมาณ 20 kA

119

- ดังนั้นทำการปรับตั้งค่า CB สายป้อน 1600 A
ซึ่งเลือกเป็นแบบ Solid State ดังนี้

Long – Time Pick Up = 1 x 1600 = 1600 A

Long – Time Delay เลือกปรับค่าที่เวลา 2.5 s
ที่กระแส 6 เท่า

Short – Time Pick Up = 4 x 1600 = 6400 A

Short – Time Delay เลือกปรับค่าที่เวลา 0.1 s

I²t OFF

Instantaneous = 10 x 1600 = 16000 A

120

- ในการเลือก Tie CB และ CB ประธาน โดยปกติควรเลือกให้มีขนาด Ampere Frame (AF) เท่ากัน เพื่อให้สามารถทำงานแทนกันได้ในกรณีที่มีบริภัณฑ์ตัวใดตัวหนึ่งเสีย
- แต่จะต้องปรับตั้งให้ Tie CB ทำงานก่อน CB ประธาน (โดยปกติจะตั้งค่าประมาณ 60–80% ของ AT)
ในขณะเดียวกันก็ต้องมี Selective กับ CB
สายป้อนด้านล่าง ด้วย

121

- การปรับตั้งดังนี้

Long – Time Pick Up	=	0.8 x 3200 = 2560 A
Long – Time Delay		เลือกปรับค่าที่เวลา 2.5 s ที่กระแส 6 เท่า
Short – Time Pick Up	=	3 x 3200 = 9600 A
Short – Time Delay		เลือกปรับค่าที่เวลา 0.2 s
I ² t		OFF
Instantaneous		10 x 3200 = 32000 A

122

- ทำการปรับตั้ง CB ประธาน ขนาด 3200 AT
โดยจะต้องปรับกราฟให้ตัดก่อนถึงค่า Transformer Limit

ตามมาตรฐาน วสท. และต้องป้องกันกระแสผัดพว่อง
ทางด้านทุติยภูมิได้โดยเวลาที่ต้องเผื่อไว้
ระหว่าง CB ทั้งสอง ปกติควรตั้งไว้
อย่างต่ำ 100 ms หรือ 0.1 s เช่นกัน

123

- การปรับตั้ง CB ประธาน ขนาด 3200 A ได้ดังนี้

Long – Time Pick Up	= 1 x 3200 = 3200 A
Long – Time Delay	เลือกปรับค่าที่เวลา 2.5 s ที่กระแส 6 เท่า
Short – Time Pick Up	= 4 x 3200 = 12800 A
Short – Time Delay	เลือกปรับค่าที่เวลา 0.3 s
I ² t	OFF
Instantaneous	= 12 x 3200 = 38400 A

124

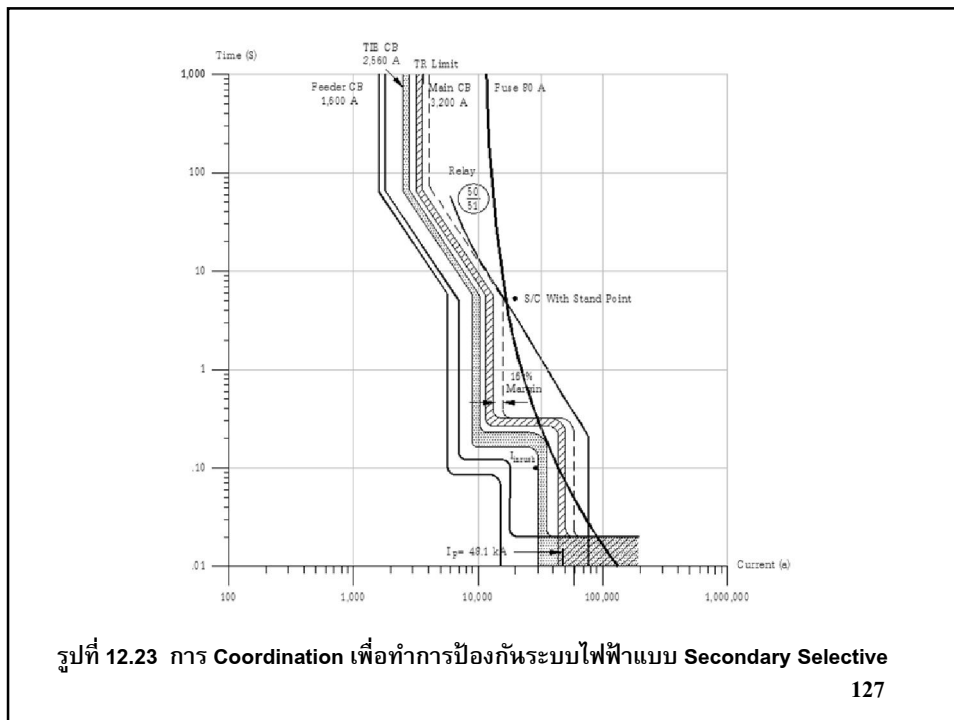
จะได้ดังรูปที่ 12.25

- ในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่แล้ว สามารถปรับตั้งค่าฟิวส์ หรือ รีเลย์กับ CB เพื่อป้องกันหม้อแปลงทางด้านแรงดันสูง
- เลือกกราฟให้อยู่เหนือกระแสพุ่งเข้า ในขณะเดียวกัน ต้องไม่ให้กราฟเกินจุด **Short Circuit Withstand Point** และควรมี **Selective** กับ CB ประธาน

125

- เลือกฟิวส์ขนาด **100 A**
เลือก CB ขนาด **400 A**
เลือก CT ขนาด **100 / 5**
- เลือกปรับตั้งรีเลย์

126

127

ตัวอย่างที่ 12.6 ให้ระบบไฟฟ้าแห่งหนึ่ง จ่ายไฟให้กับโหลดโดย

มี CB ขนาด 3000 A ป้องกันสายประธาน

ซึ่งสายประธานดังกล่าวจ่ายไฟให้กับสายป้อน

โดยมี CB ขนาด 500 A , 600 A , 1200 A , 600 A ,

และ 800 A ป้องกันสายป้อนตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีวงจรรย่อยต่อจากสายป้อนอีกที่

โดยมี CB ขนาดใหญ่สุด 100 AT ป้องกันวงจรรย่อย

ดังรูปที่ 12.24

จงทำการ Coordination การป้องกันลัดวงจรลงดิน

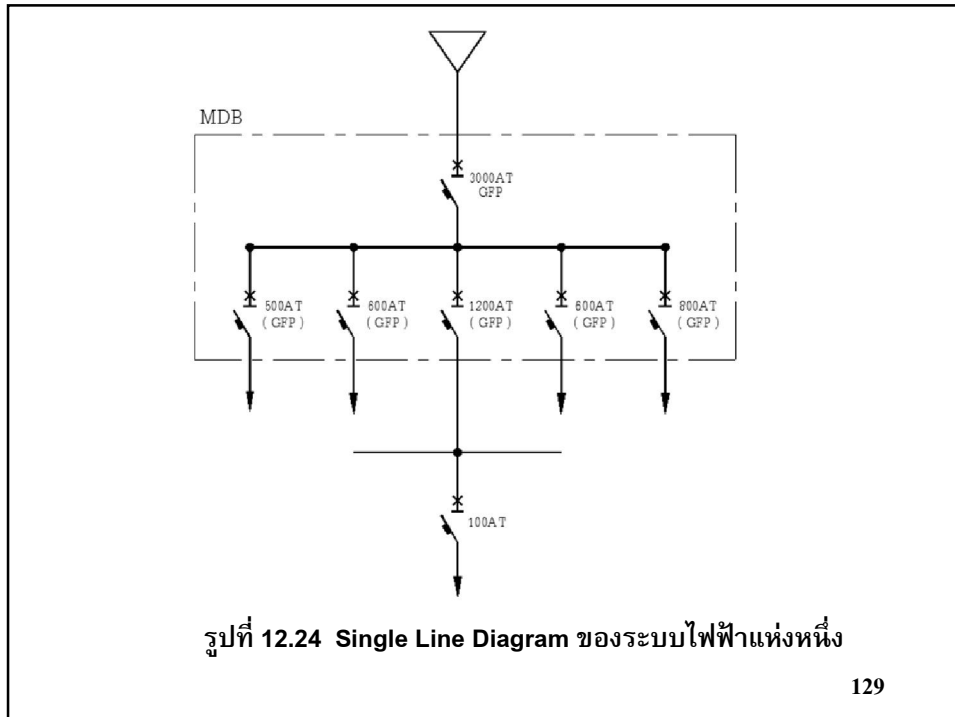
(Ground Fault Protection : GFP) ของระบบไฟฟ้าแห่งนี้

โดย กรณีที่ 1 มี GFP ที่วงจรรประธานเท่านั้น

กรณีที่ 2 มี GFP ที่วงจรรประธานและสายป้อน

128

129

1. เขียนข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ ลงบน Single Line Diagram
2. หากระแสลัดวงจรลงดินจากข้อมูลในข้อ 1
3. ทำการปรับตั้งบริภัณฑ์ให้มี Selective กันอย่างเหมาะสม

จากระบบดังกล่าวข้างต้น

- CB ประธาน 3000 A

CB สายป้อน 1200 A

และ CB สาขา 100 A เป็น CB แบบ Thermal – Magnetic

ซึ่งมีฟังก์ชันการทำงาน Long Time และ Instantaneous

ป้องกันการลัดวงจรในสายเฟส

ดังรูปที่ 12.25

130

กรณีที่ 1 มีการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่วงจรประธานเท่านั้น

- เนื่องจาก **CB** สายป้อน ไม่มีการป้องกัน **Ground Fault**
- แต่ **CB** สายป้อนเองก็สามารถป้องกัน
การลัดวงจรลงดินได้ หากว่า
กระแสลัดวงจรลงดินมีค่ามากกว่า พิกัดของ **CB**

131

กรณีที่ 1 มีการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่วงจรประธานเท่านั้น (ต่อ)

- จะเห็นได้ว่า ในที่นี้หาก **CB**สายป้อนขนาด **1200 A**
(ซึ่งเป็นขนาดใหญ่สุด) มีการเลือกขนาดและปรับตั้ง
ดังรูปที่ 12.28
- ถ้าต้องการ **GFP** ให้ **Fully Selective** จะต้องตั้ง
Ground Fault Pick Up มากกว่า **6000 A**
ซึ่งมากกว่า **Instantaneous** ของ **CB** สายป้อน

132

กรณีที่ 1 (ต่อ)

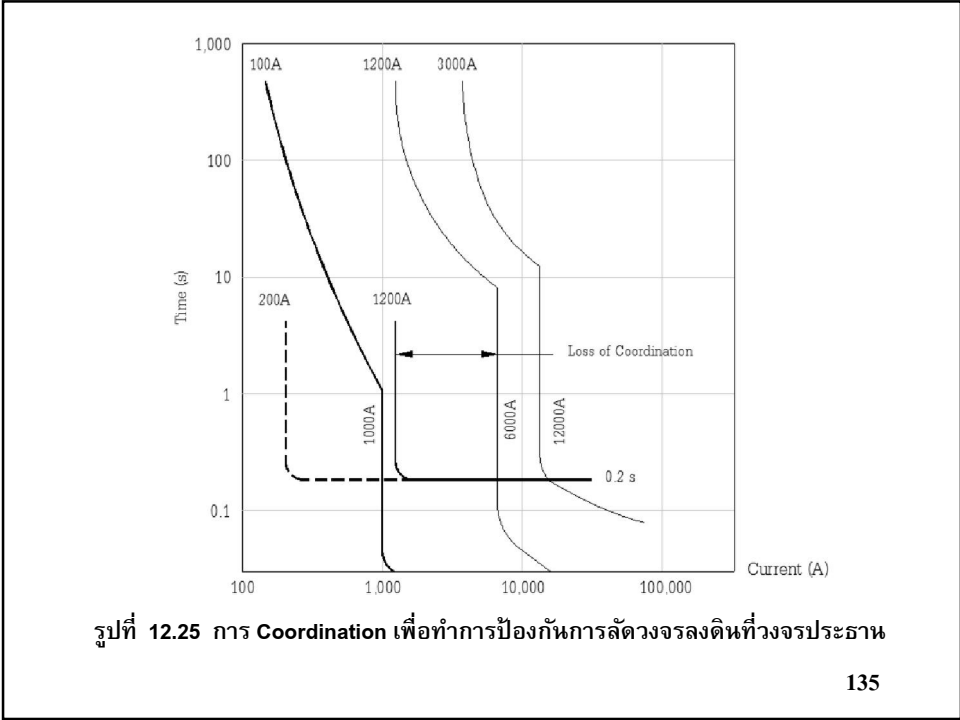
- แต่ เนื่องจากการเกิดการลัดวงจรลงดิน
ปกติมีขนาดกระแสห้อย
(โดยเฉพาะ Arcing Ground Fault)
- ดังนั้น การปรับตั้งการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่กระแส สูง ๆ จึงไม่ปลอดภัย

133

กรณีที่ 1 (ต่อ)

- ในการปรับตั้งควรปรับตั้งที่ค่ากระแสต่ำ ๆ
ในที่นี้จึงเลือกปรับตั้งที่ กระแส 200 A
โดยหน่วงเวลาไว้ที่ 0.2 s
ดังรูปที่ 12.25

134

รูปที่ 12.25 การ Coordination เพื่อทำการป้องกันการลัดวงจรลงดินที่วงจรประธาน

- จากรูป จะเห็นได้ว่าการปรับตั้งดังกล่าว แม้จะสามารถป้องกันกระแส ผิดพ่วงลงดินขนาดต่ำ ๆ ได้ดีมาก แต่ก็ทำให้เสียการ Coordination ไป กล่าวคือ หากเกิดกระแสผิดพ่วงลงดินที่ A จะเสียการ Coordination ช่วงกระแสขนาด 200 – 1000 A
- และที่ B จะเสียการ Coordination ช่วงกระแสขนาด 200 – 6000 A เช่นกัน

- ดั้งนั้น อาจทำการปรับตั้งใหม่ให้กระแสมากขึ้น
ในที่นี้ปรับตั้งที่กระแส 1200 A หน่วงเวลา 0.2 s
จะทำให้มีการ **Coordination** ดีขึ้น คือ
จะเสียการ **Coordination** ช่วงกระแส 1200 – 6000 A
แต่ **GFP** จะไม่สมบูรณ์ กล่าวคือถ้ากระแสผิดปกติพร้อม
ลงดินน้อย กว่านี้ก็จะมีไม่ทำงาน
ดังรูปที่ 12.25

137

- จะเห็นได้ว่า การที่มี **GFP** ที่วงจรประธานอย่างเดียว
จะให้การป้องกัน ที่ไม่ดี

เนื่องจากหากปรับตั้งต่ำไปก็จะเสียการ **Coordination**
แต่หากปรับตั้งสูงไปก็จะไม่ทำงานเมื่อกระแสผิดปกติพร้อม
มีค่าต่ำ ๆ

138

กรณีที่ 2 มีการติดตั้งการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่วงจรประธาน และสายป้อน

- ในกรณีนี้จะเป็นการป้องกันการลัดวงจรลงดินที่ดีกว่า
ในกรณีแรก เนื่องจาก **CB** ประธาน
สามารถ **Fully Coordination** กับ **CB** สายป้อนได้

139

กรณีที่ 2 มีการติดตั้งการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่วงจรประธาน และสายป้อน

- ในที่นี้ **CB** ประธาน ปรับตั้งกระแส **400 A**
หน่วงเวลา **0.3 s**
- และ **CB** สายป้อน ปรับตั้งกระแส **200 A**
หน่วงเวลา **0.1 s**
ดังรูปที่ 12.26

140

กรณีที่ 2 มีการติดตั้งการป้องกันการลัดวงจรลงดิน
ที่ วงจรประธาน และสายป้อน

- โดยทั้ง **CB** ประธาน และ **CB** สายป้อน
สามารถปรับตั้งค่า **Pick Up** ให้ต่ำ ๆ ได้
ทำให้เกิดระบบ **GFP** ดีขึ้น
สามารถป้องกัน **Arcing Ground Fault** ได้

141

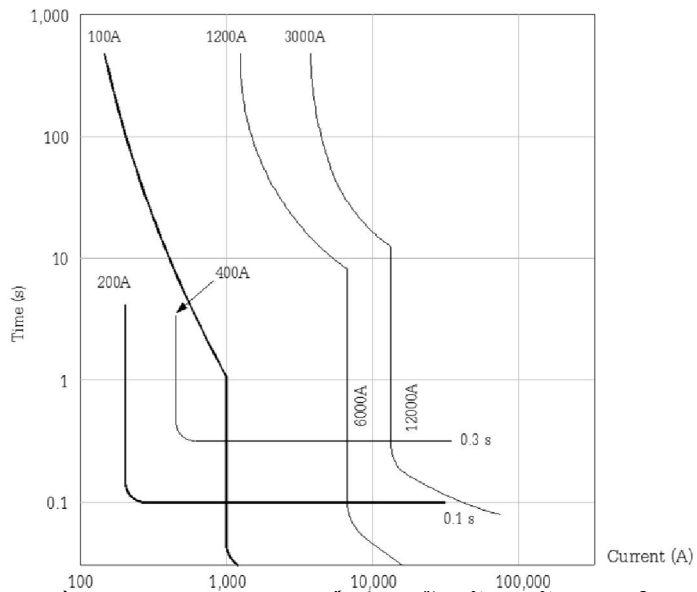
กรณีที่ 2 (ต่อ)

- แต่ในระบบนี้ก็ยังคงมีการเสีย **Coordination** ที่สายป้อน
กับวงจรย่อย
- มีการเสีย **Coordination** ในช่วงกระแส
ขนาด **200 – 1000 A**
- กล่าวคือ **CB** สายป้อน จะตัดวงจรก่อน **CB** วงจรย่อย
หากกระแสลัดวงจรลงดินเกิดอยู่ในช่วงดังกล่าว

142

กรณีที่ 2 (ต่อ)

- ดังนั้น หากต้องการให้มี GFP ที่สมบูรณ์ จะต้องให้มี GFP ทั้งวงจรประธาน สายป้อน และ วงจรย่อย
- และค่าปรับตั้งของ GFP ที่วงจรย่อยควรตั้งค่าต่ำ ๆ เช่น อาจตั้งค่าประมาณ 5 – 15 A ที่เวลาทำงานแบบ Instantaneous เป็นต้น

รูปที่ 12.26 การ Coordination เพื่อทำการป้องกันการลัดวงจรลงดิน ที่วงจรประธานและสายป้อน

คำถามท้ายบท

1. ระบบป้องกันไฟฟ้า แบ่งได้กี่ประเภท อะไรบ้าง
จงอธิบายพอสังเขป
2. สิ่งที่เป็นเงื่อนไขในการทำ **Coordination** ได้แก่อะไรบ้าง
3. ในการทำ **Coordination** โหลดมอเตอร์
ต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง
4. จงเขียนลักษณะสมบัติของมอเตอร์ขนาด **150 kW**
อย่างคร่าว ๆ ที่ **400 V** โดยให้ I_{LR} ทนได้นาน **10 s**
มอเตอร์มีประสิทธิภาพ **90 %**
และมีตัวประกอบกำลัง **0.8**

145

คำถามท้ายบท...(ต่อ)

5. ในการทำ **Coordination** ป้องกันหม้อแปลง
สิ่งที่ต้องพิจารณาได้แก่อะไรบ้าง
6. เพราะเหตุใดในปัจจุบัน เซอร์กิตเบรกเกอร์จึงนิยม
ใช้ในการป้องกันระบบไฟฟ้า แทนที่ฟิวส์
7. จงอธิบายฟังก์ชันการทำงานและการปรับตั้งของ
เซอร์กิตเบรกเกอร์ แบบ **Solid-State** มาพอเข้าใจ
พร้อมวาดรูป ลักษณะสมบัติกระแส-เวลา ประกอบด้วย
8. เพราะเหตุใดในปัจจุบันเซอร์กิตเบรกเกอร์แบบ
Solid-State จึงนิยมใช้มากกว่า **Thermal – Magnetic**

146

คำถามท้ายบท...(ต่อ)

9. จงอธิบายหลักการทำงานของรีเลย์ป้องกันกับ เซอร์คิตเบรกเกอร์ที่ระดับแรงดันสูง
10. เวลาที่ควรเผื่อในการ **Coordination** ระหว่างแรงดันสูงกับ แรงดันต่ำ แตกต่างกันอย่างไร มีค่าเท่าไร
11. การป้องกันการลัดวงจรลงดินที่สายประธานอย่างเดียว มีปัญหาอย่างไร
12. การป้องกันการลัดวงจรลงดินที่ดี ควรปรับตั้ง อย่างไรบ้าง